رۆشنبیری راستی کێیە؟ … ڕەزا شوان

لە دەستپێکی ئەم نووسینەدا، پێویستە ئەوە بڵێین کە رۆشنبیری پێویستی بە بڕوانامەی ماستەر یا دکتۆرا یا نومرەی باڵا نییە.. ئەوە ناگەیەنێت ئەوەی بڕوانامەی نەبێت، ئیتر رۆشنبیر نییە.. رۆشنبیری بە پسپۆرییەکی دیاریکراوەوە نەبەستراوەتەوە، کە پێویستە بیکەی بە پسپۆریت بۆ ئەوەی ببیت بە رۆشنبیر.. پێویستە بزانین کە رۆشنبیر کێیە؟

هەر نەتەوەیەک لە نەتەوەکانی جیهان دەتوانێت مامۆستا، پزیشک، ئەندازیار، ئەفسەر، پیشەکار لە هەموو بوارەکانی زانیاریدا دروست بکات.. بەڵام ناتوانێت بە ئاسانی نووسەرێک یا شاعیرێک یا رۆشنبیرێک یا هونەرمەندێک دروست بکات. چونکە ئەم پیشەسازییە، بریتییە لە بەهرەی خۆڕسکی، کە لەگەڵ مرۆڤدا لەدایک دەبێت. بە درێژایی رۆژگاریش ئەم بەهرانەی گەشەدەکات.. بەهرەمەندان دەبنە خاوەی خەیاڵ و بیرۆکە و داهێنان و بەخشین.. تا دەگەنە پلەی رۆشنبیری.
ناتوانین وشەی یا زاراوەی"رۆشنبیری" بخەینە پاڵ هەرکەسێکی فێربوو و خوێندەوار،
یا هەرکەسێکی خاوەن بڕوانامەی بەرز و باڵا و بڕوانامە بکەین بە پێوەر بۆ رۆشنبیر، یا هەرکەسێک چەند پەرتووکێکی خوێندەوە، یا هەرکەسێک هەشت نۆ بابەتی نووسی و بڵاویکردەوە، یا هەرکەسێک لە سێ و چوار دیداری تەلەفزیۆنیدا دەرکەوت.. ئیتر بە رۆشنبیر ناوی بەرین.
رۆشنبیری راستی، پێویستی بە کۆمەڵێک مەرج و خەسڵەتی رۆشنبیرییە.. خوێنەران و خەڵکیش لە میانەی بەرهەمە رۆشنبیرییەکانی و داهێنانەکانی و رەفتارەکانییەوە، بڕیاری ئەوە دەدەن کە ئەو کەسە شایەنی ئەوەیە کە بە رۆشنبیر ناوزەند بکرێت، یا بە کەڵکەرۆشنبیر یا بە ناڕۆشنبیر ناوببرێت.
بەداخەوە کە لە ئەمڕۆدا لە کوردستاندا، بە راست و بە چەپدا وشەی رۆشنبیری دەبخشێننەوە.. خراوەتە پاڵ ناوی چەندین کەسانی هیچ لەبار، کە هەموو شتێکن بەس رۆشنبیرنین، سێ شەو و سێ رۆژ لە مەنجەڵێکدا بیان کوڵێنن، دڵۆپێک رۆشنبیریان لێنایەتە بەرهەم.

هەر کاکەک، کەمێک پەرتووکی خوێندەوە و لە سەر دیمانەی تێلێفزیۆنیدا دەرکەوت و هەشت نۆ قسەی باق و بریقی کرد و چەند درۆیەکی شاخداری هەڵڕشت، چەند
چەند نووسراوەکی کرچ و کاڵی بڵاوکردەوە، لە دوو کۆڕێکدا بەشداری کرد. ئیتر خۆی بە ڕۆشنبیر ناودەبات. هەندێش فیزل و لەخۆبایی دەبێت، ئەفلاتوون و ئەرستۆ و پیرەمێردیش بە شاگردی خۆی نازانێت. ئا ئەمەیە پێتای ڕۆشنبیری لە کوردستاندا.
ڕۆشنبیری ڕاستی ئەو کەسەیە، کە توانا و بەکگراوندێکی ڕۆشنبیری باشی هەیە. بە هەموو واتای وشەکەوە، کەسێکی نوێخواز و گۆڕانخواز و داهێنەرە. توانای داهێنانی ڕۆشنبیری هەیە. کەسێکە کە خووی بە خوێندنەوەوە گرتووە، خوێندنەوە بووە بە بەشێک لە ژیانی. بە دابڕان بابەتی هەمەجۆرە دەخوێنێتەوە. بە شێوازێکی ڕاست و دروستیش سوود لەو زانست و زانیارییانە وەردەگرێت کە دەیانخوێنێتەوە. بە وردیش لێکدانەوەیان بۆ دەکات، بە شێوازێکی لۆژیکیش سەرنج و ڕوانینی خۆشی لە بارەی ناوەڕۆک و بیرۆکەکانی بابەتەکانەوە دەردەبڕێت. هەستیش بەوە دەکات کە ڕۆشنبیری ئاسۆ و سنوورێکی دیاریکراوی نییە. بەڵکو ڕۆشنبیری کانییەکی ئاو زوڵاڵی هەمیشە خوڕە و لەبەری دەڕوات و لێیدەخورێتەوە و وشک ناکات.
ڕۆشنبیری ڕاستی، کەسێکی هۆشیارە و ویژدان زیندووە، خاوەنی هەڵوێست و بیر و ڕا و بۆچوون و تێڕوانینی خۆیەتی. بڕوا و متمانەیەکی زۆریشی بە تواناکانی خۆی هەیە.
ئاگاداری پێشکەوتن و گۆڕانکارییەکانی سەردەمەکەیەتی. ئاگاداری ئەو بارودۆخەیە کە گەل و نیشتمانەکەی پێیدا تێدەپەڕێت.
ڕۆشنبیری ڕاستی، کەسێکی تووندرەو و کەللەڕەق و دەماگیر نییە، خۆی ناسەپێنێت، کەسێکی کراوەی میانڕەوە، بیرفراوان و قووڵە. ڕێز لە ڕا و بیرۆکە و بۆچوونی جیاوازی کەسانی تر دەگرێت. بە شێوازێکی لۆژیکی و دروستیش ڕەخنە دەگرێت و هەستی کەسیش بریندار ناکات. کەسێکە هەموو بیرۆکەکان دەخوێنێتەوە، گوێ بە هەموو ڕاو و تێڕوانینێکی جیاوازیش دەگرێت. هەموو ئەو بابەتانەش کە دەیانخوێنێتەوە یا گوێی لێیاندەبێت، بە وردی شیان دەکاتەوە و لێکیان دەداتەوە و بیر و ڕا و ڕوانینی تایبەتی خۆی لە بارەیانەوە دەبێت.

ڕۆشنبیری ڕاستی، کەسێکی ئازادە و خاوەن هەڵوێست و پرەنسیپێکی نەگۆڕە، ناچێتە ژێر ڕکێفی ئایدۆلۆژیایەکی تەسکی سنووردار و لایەنداری داخراوەوە، کە نەتوانێت سنوور ببەزێنێت و نەتوانێت

بە ئازادی گوزارشت لە را و بۆچوونەکانی بکات.. ئازادی بۆ ڕۆشنبیر، فاکتەرێکی پێویست و گرنگە، چونکە ڕۆشنبیر بەبێ ئازادی ڕۆشنبیر نییە و ناتوانێت بە راستی و راشکاوی گوزارشت لە هیوا و خەون و بڕوا و پرەنسیپەکانی بکات.. ڕۆشنبیر لە میانەی ئازادییەوە، ئاسۆکان لە بەردەمیدا واڵا دەبنەوە و کەش و هەوایەکی گونجاویشی بۆ داهێنان بۆ دەڕەخسێت، بە دەربڕینی ئەوەی کە لە ناخی دایە.

بوونی ئازادی و دیموکراتی و بوونی سەقامگیری سیاسی و ئابووری و ئارامی و ئاسایش، فاکتەری سەرەکین و پاڵنەر و هاندەرن بۆ ئەوەی ڕۆشنبیر بەبێ ترس و چەکەرە گوزارشت لە هزر و لە بۆچوون و بیرەکانی بکات.

ڕۆشنبیری راست، کوردستان پەروەرێکی دڵسۆزە، لە ئاستی کێشە و ئازارەکانی نەتەوەکەیدا.. بێلایەن نییە و دوورەپەرێز راناوەستێت و نابێت بە تەماشاکەر. بەڵکو بە پێچەوانەوە، خۆی بە ڕەنگ و دەنگی گەلەکەی دەزانێت و سەرسەختانە داکۆکی لە مافە ڕەواکانی دەکات، لە دووتوێی هزر و بیریدا، کێشەکان و خەم و ئازارەکانی گەلەکەی لەکۆڵ کردووە.. بە ئەوپەڕی توانایەوە خەبات دەکات و دەجەنگێ.. خاوەنی پرۆژەیەکی ڕۆشنبیرییە بۆ هۆشیارکردنەوە و بۆ راپەڕینی گەلەکەی لە نەزانین و دواکەوتن چەوسانەوە و وژێردەستی، لە خەو رایان دەپەڕێنێت و بەرەو ئازادی و رزگاری پێشیان دەکەوێت و دەبێتە هەڵگری پەیامەکی پیرۆز، دەبێتە باڵیۆزی نەتەوەکەی و پێشێلکارییەکان و تاوانەکانی داگیرکەرانی کوردستان بە گەلانی جیهان دەگەیەنێت.

ڕۆشنبیری راستی، هەرگیز سازش لەسەر پرەنسیپەکانی ئازادی و دیموکراتی و دادپەروەری و یەکسانی و مافەکانی مرۆڤ ناکات.. ئازا و دلێر و چاونەترسە، لە چاوسوورکردنەوە و هەڕەشەی داگیرکەرانی کوردستان و دەسەڵاتدارانی خۆسپێن و ستەمکاران سڵناکاتەوە.. ئامادەشە کە باجی ئەم هەڵوێستانەی بدات.

چاو لە گەندەڵی و لە دزینی سامانی گەلەکەی و لە پێشێلکارییەکان ناپۆشێت و بێدەنگ نابێت، هەردەم دژی پێشێلکارییەکانی مافەکانی مرۆڤ و ژنان و منداڵان دەوەستێتەوە. پەردە لەسەر تاوانەکان و کارە دزێو و قێزەوەنەکان هەڵدەماڵێت و رسوا و شەرمەزاری تاوانباران دەکات و نەفرەت بارانیان دەکات.

ڕۆشنبیری راستی، لەوانەیە کە کۆمەڵگەکەی بە یاخی بوو لەو راستییەی هەیە و لە سەردەمەکەی بزانن، کۆمەڵگە بە وشکی ڕەفتاری

لەگەڵدا بکەن و یان گاڵتەی پێبکەن، لەوانەیە بە هۆی بیرەکە دژە باوەکانییەوە، یا وەستانەوەی لە دژی ئەو نەریتە بۆماوە بەسەرچوانەی کۆمەڵگەکەیەوە، لۆمە و نەفرەتیشی بکەن.. بەڵام رۆشنبیری راست بە رەخنەگرانی زۆر و بە کەمی لایەنگرانی کاری تێناکەن، گرنگ بەلایەوە شکاندنی بەستەڵەک و گەیاندنی ئەو پەیام و ئەو بیرۆکانەیەتی، کە بەرە و گۆڕان و داهێنان و هێنانەدی داهاتوویەکی باشتر بۆ کۆمەڵگەکەی ئاراستەیان دەکات..

چونکە رۆشنبیری راست و هۆشیار، خۆی بە ویژدان و بە ئەقڵی نەتەوەکەی دەزانێت، کە هەست بەوەش بکات کە هەڕەشە لەسەر مافەکانی گەلەکەی هەیە و کۆمەڵگەکەی سەرکوت دەگرێت، دەستەوەستان و بێدەنگ و بێهەڵویست نابێت.. رۆشنبیری راست هەڵگری راستییە لە رووی زۆرداریدا.. هەڵگری چرایە لە تارێکیدا.. خەنجەرێکە لە رووی ناڕەوایدا.

رۆشنبیری راستی، نابێت خۆفرۆش و قەڵەمفرۆش و بەکرێگیراو بێت، بە پارە و گیرفان پڕکردن و پارووی چەور و دەستکەوتی تایبەتی، خۆی بدۆڕێنێ و راستییەکان هەڵبگەڕێنێتەوە، لە ئاستی ستەم و زۆرداری و تاوانەکانی تاوانباران و گەندەڵی و دزی و پێشێلکارییەکانی دەسەڵاداران، خوی کوێر و کەڕ و لاڵ بکات و پشت لەگەلەکەی بکات.

یا ببێت بە تەشیڕەس و شان تەکێن و پیڵاودانەری دەسەڵاتداران، ببێت بە زوڕناژەن و چەپڵەلێدەری گەندەڵکاران و مافیا و دزەکانی سامانەکانی گەلەکەمان، ستایشیان بکات و بە ناڕەوا بە شان و باڵیاندا هەڵبدات.. مامەحەمەیان لە بەردەمدا بکات.

تا ئەمڕۆش کۆمەڵگەی کوردیمان، بە دوای ئەو رۆشنبیرە راستی و دڵسۆز و ئازا و هۆشیارانەدا دەگەڕێت – کە زۆر کەمەن – تا چرای رۆشنبیری کوردی بەرزبکەنەوە و پێشی جەماوەری گەلەکەمان بکەون و ببن، بە دەنگ و رەنگی راستی کورد. لە رێگای زانست و زانیاری و هزری نوێ و داهێنانەوە، نوێخوازی و گۆڕانکاری ئەنجام بدەن و کۆمەڵگەی کوردیمان راپەڕێنەن و پێشی بخەن.. مژدەی بنیادنانی داهاتوویەکی گەشتر بە کورد و کوردستان رابگەیەنێن.

میللەتەکەمان چۆن دەتوانێت راپەڕێت و لە شکستی هەڵبسێتەوە و لە چەوسانەوە و کوێرەوەری ونەهامەتییەکانی و لە پەرتەوازەیی و ململانێی حیزبە دەسەڵاتدارەکان رزگاری بێت.. گەر رۆشنبیرانی هۆشیار و دڵسۆز و کوردستان پەروەری بە راستی نەبنە رابەری راپەڕین و بە چرا هەڵگری رۆشنبیری.

لە ئەمڕۆدا، دەسەڵاتدارانی کوردستان و بەرپرسانی باڵای پارتە سیاسییەکان لە کوردستاندا، بەپێی بەرنامەیەکی داڕێژراوی لە بەرژەوەندی خۆیان و بنەماڵەکانیان، بۆ قورخکردن و خەسەپاندن و درێژەدان بە مانەوەیان لە دەسەڵاتدا.. پارەیەکی زۆری میللەتەکەمان بە کڕینی رۆشنبیران و کۆڵکە رۆشنبیران و نووسەران و میدیا و راگەیاندنی بەکرێگیراو لە پارەی گەلەکەمان خەرجدەکەن.. بۆ ئەوەی بە شان و باڵیاندا هەڵبدەن و ستایشیان بکەن، وەکو کەسی شیاو لە شوێنی شیاودا بیاناسن و رەوایی بە دەسەڵاتیان بدەن و بیانخەنە سەرووی یاساوە.. لە کاتێکدا کە ئەمانە کەسانی نەشیاون و شوێنی شیاویان قورخکردوون.. کۆمەڵێک کەسانی فشەڵی هیچ لەبارن.. ئەم کۆڵکە رۆشنبیر و نووسەرانە، رۆڵێکی ناپاک و قێزەوەنیان هەیە. لە پاڵپشتیکردنی ستەمکاران و گەندەڵکاران و دزەکانی دەسەڵات.. بوونە بەشێک لە ئەوان و بە بەشێک لە تاوانەکانیان دەرهەق بە گەلەکەمان.

پێم وایە، جاشی قەڵەمفرۆش زۆر ناپاکتر و مەترسیدارترە لە جاشی چەکهەڵگرتوو.

خوێنەرانی دڵسۆز و کەسانی هۆشیاری گەلەکەمان، دەتوانن بە ئاسانی رۆشنبیرانی راستی و دڵسۆز لە رۆشنبیرانی درۆزنە و خۆفرۆش و بەکرێگیراو جیابکەنەوە.

لە کۆتاییدا حەزدەکەم ئەوەش بڵێین، زۆرم پێخۆشە کە گەلی کوردمان ببێت بە خاوەنی هەزاران رۆشنبیری راستی و دڵسۆز و پاک.. بەڵام ئەوانەی پێیان دەڵێن رۆشنبیر، کە بە راستی رۆشنبیربن و لە ئاستی پیرۆزی ئەم وشەیەدابن و بزانن کە چ بەرپرسیارێتییەکی گرنگ و چارەنووسازیان بەرانبەر بە ئەمڕۆ و بە داهاتووی کورد و کوردستان لە ئەستۆ دایە.. پێویستیشە بە کرداری و بە ئەنجامیش رۆشنبیری و دڵسۆزی خۆیان بسەلمێنن.

رەزا شوان

نەرویج: ١٥/ ئادار/ ٢٠٢٠